

ОБГРУНТУВАННЯ КОНЦЕПЦІЙНИХ ПОЛОЖЕНЬ МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

SUBSTITUTION OF THE CONCEPTUAL PROVISIONS OF THE MECHANISM OF FUNCTIONING OF DOMESTIC TRADE IN ENSURING THE EFFECTIVE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE

У дослідженні розглядаються проблеми формування та реалізації державної політики розвитку внутрішньої торгівлі в Україні. Метою статті є обґрунтування концепційних положень механізму функціонування внутрішньої торгівлі як чинника забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку країни. За результатами теоретико-методичного узагальнення положень внутрішньої торгівлі та її державного регулювання встановлено, що концептуальний механізм функціонування внутрішньої торгівлі становить цілісну систему економічних, правових, організаційних, інституційних, інфраструктурних та соціальних інструментів і методів. Через них регулюються та координуються процеси товарообігу, формуються конкурентні умови, забезпечується задоволення споживчих потреб населення, стимулюється розвиток підприємницької активності та підвищується інвестиційна привабливість торговельного сектору, що в підсумку сприяє сталому розвитку національної економіки. Доведено, що формування та реалізація механізму здійснюється низкою суб'єктів, серед яких державні інституції, представники бізнес-сектора, інфраструктурних і громадських організацій, соціальні суб'єкти, однак ключовим ініціатором і координатором виступає держава з її профільними органами, відповідальними за регулювання внутрішньої торгівлі. Показано, що метою механізму є внесок у соціальний та економічний розвиток країни через ефективне функціонування внутрішнього ринку, стимулювання економічного зростання, підвищення інвестиційної привабливості торговельного сектору та розвиток підприємництва, формування конкурентного середовища з високим рівнем інноваційної активності, гарантування соціальних ефектів, посилення інтеграції України у світовий економічний простір, а також забезпечення адаптивності й стійкості торгівлі до кризових ситуацій, воєнних викликів та змін кон'юнктури ринку.

Ключові слова: торгівля, внутрішня торгівля, товарний обіг, механізм функціонування, державне регулювання.

The study analyzes the issues related to the formation and implementation of state policy for the development of the country's domestic trade. The purpose of the article is to substantiate the conceptual provisions of the mechanism for domestic trade functioning in ensuring the effective socio-economic development of Ukraine. Based on the results of the theoretical and methodological generalization of domestic trade principles and its state regulation, it has been established that the conceptual mechanism of domestic trade functioning in ensuring effective socio-economic development in Ukraine constitutes an integrated system of economic, legal, organizational, institutional, infrastructural, and social instruments and methods. Through these instruments and methods, trade processes are regulated and coordinated, competitive conditions are created, consumer needs are met, entrepreneurial activity and the investment attractiveness of the trade sector are enhanced, ultimately contributing to the sustainable development of the national economy. Its formation and implementation involve a range of actors, including state institutions, representatives of the business sector, infrastructure and public organizations, and social actors; however, the main initiator and coordinator of the mechanism is the state through its specialized bodies responsible for domestic trade regulation. Accordingly, the purpose of the mechanism is to contribute to the country's social and economic development by ensuring the effective functioning of the domestic market, promoting economic growth, enhancing the investment attractiveness of the trade sector, supporting entrepreneurship, creating a competitive environment with a high level of innovative activity, guaranteeing social effects, strengthening Ukraine's integration into the global economic space, and ensuring the adaptability and resilience of trade to crisis conditions, military challenges, and changes in market conditions. The achievement of this purpose is realized through influence on regulatory objects using the institutional-legal, institutional-organizational, financial-economic, infrastructure-logistical, innovative-digital, social-consumer, and control-analytical elements of the mechanism.

Key words: trade, domestic trade, commodity circulation, functioning mechanism, state regulation.

УДК 339.561

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.19-31>

Вірт М.Я.¹

докторант кафедри економіки,
Львівський торговельно-економічний
університет

Virt Mykola

Lviv University of Trade and Economics

Постановка проблеми. Формування та реалізація механізму функціонування внутрішньої торгівлі в Україні є надзвичайно актуальним завданням, оскільки ця сфера є ключовим елементом національної економіки, що забезпечує рух товарів і послуг між виробниками та споживачами.

В умовах війни та повоєнного відновлення внутрішня торгівля виконує не лише економічну, а й соціальну функцію, оскільки сприяє створенню робочих місць, підтримці підприємництва, забезпеченню доступності товарів першої необхідності для населення та стимулюванню розвитку

¹ ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7094-4554>

суміжних галузей. Ефективно організована торгівля стає основою стабілізації внутрішнього ринку та пом'якшення цінових дисбалансів.

Водночас внутрішня торгівля формує базу для зростання інвестиційної привабливості регіонів, адже наявність сучасної торговельної інфраструктури, цифрових сервісів та логістичних рішень створює умови для підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу. Вона також забезпечує наповнення державного та місцевих бюджетів за рахунок податкових надходжень, що є особливо важливим для фінансування соціальних програм і відновлення економіки. Саме тому розробка дієвого механізму функціонування внутрішньої торгівлі сприяє зниженню тінізації економіки та підвищенню прозорості господарських процесів.

Крім того, розвиток внутрішньої торгівлі є запорукою інтеграції України у світові ринки, оскільки вона виступає містком між внутрішнім виробництвом та зовнішньоекономічною діяльністю. Забезпечення її ефективного функціонування дозволяє адаптувати український бізнес до європейських стандартів, стимулювати інноваційність та цифровізацію процесів обслуговування споживачів. Це, у комплексі, сприятиме прискоренню економічного зростання, підвищенню рівня життя населення та зміцненню соціально-економічної стійкості країни.

Необхідно відзначити, що як актуальність, так і гострота цього питання зумовили активний науковий дискурс у досліджуваній сфері. Теоретико-методологічні та методико-прикладні засади функціонування й розвитку внутрішньої торгівлі, зокрема на основі комплексного економічного та господарського механізму, вивчаються вже не одне десятиліття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання регулювання внутрішньої торгівлі перебуває в центрі уваги науковців ще з періоду становлення державних і ринкових інститутів та не втрачає значущості в сучасних дослідженнях. Внутрішня торгівля виконує фундаментальні функції у забезпеченні стабільності та розвитку національної економіки, що обумовлює потребу в ефективному державному контролі, регулюванні й методичному забезпеченні цих процесів.

Дискусійним залишається питання щодо масштабів і глибини державного впливу на внутрішній ринок та торговельні відносини. Водночас до компетенції органів влади відноситься завдання здійснення системного моніторингу, створення стимулів для розвитку внутрішньої торгівлі та запобігання дисбалансам у ринковому середовищі.

У працях відомих учених, зокрема В. Апопія, М. Беляєвої, Т. Борисової, В. Борщевського, Т. Васильціва, Н. Власової, О. Качана, П. Куцика, Р. Лупака, А. Стельмашука, О. Степичевої,

М. Флейчука, С. Хруповича, М. Чорної та інших, обґрунтовується важливість впровадження чітко структурованої державної політики розвитку внутрішньої торгівлі. Така політика повинна ґрунтуватися на системі конкретних механізмів і різноманітних інструментів, що у комплексі охоплюють ключові напрями регулювання ринкового середовища країни. У нинішніх умовах особливої актуальності набуває завдання формування базових механізмів державної політики та визначення їхніх типових характеристик, здатних слугувати основою для підвищення ефективності розвитку внутрішньої торгівлі.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування концепційних положень механізму функціонування внутрішньої торгівлі у забезпеченні ефективного соціально-економічного розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. З позиції структурного трансформування механізм функціонування внутрішньої торгівлі розглядається як складна соціально-економічна категорія з багаторівневою структурою, що відзначається різноманіттям функціональних зв'язків. У межах цього механізму можна виокремити елементи організаційного, інституційного, ресурсного та функціонального характеру, які забезпечують цілісність і результативність його функціонування. До базових характеристик механізму належать організаційна впорядкованість, наявність коопераційних, інтеграційних та господарських зв'язків, взаємозалежність і взаємообумовленість його складових, присутність внутрішніх та зовнішніх факторів впливу, а також здатність до розвитку та адаптації в умовах нестабільності. Таким чином, механізм внутрішньої торгівлі постає як багатовимірною системою, що поєднує економічні, соціальні, організаційно-управлінські, інституційні та інноваційні компоненти й функціонує як відкрита система, здатна до саморозвитку на основі синергетичних ефектів, інтеграції та структурної цілісності.

Дослідження П. Куцика, О. Качана і Р. Лупака [7–9] щодо концептуальної структури системи внутрішньої торгівлі споживчими товарами дозволяє стверджувати, що механізм функціонування торгівлі може розглядатися як впорядкована цілісність елементів, що перебувають у функціональній, організаційній та економічній взаємодії, формуючи єдину систему зв'язків і відносин. Структурно така система охоплює дві взаємопов'язані підсистеми: «структурно-статичну», яка відображає галузево-секторальну організацію та включає елементи функціонального, організаційного, соціального й територіального блоків; та «функціонально-динамічну», що забезпечує регулювання розвитку сфери торгівлі та містить інституційні, середовищні й ресурсні умови господарювання, комплекс стратегічних і оперативних інструментів

управління, а також очікувані результати та критерії оцінки їх досягнення.

Таке спрощене бачення має глибоке змістове підґрунтя та демонструє, що функціонування внутрішньої торгівлі неможливе без інституційної структури – системи організацій, які виконують прямі та додаткові функції, пов'язані з купівлею й продажем товарів, а також без драйверів, що активізують процеси, пришвидшують їх і спрямовують у потрібне русло.

Кожен механізм має власне змістове призначення, що визначає його структурне наповнення. Зокрема, стратегічна мета державного регулювання розвитку внутрішньої торгівлі, викладена в Концепції розвитку внутрішньої торгівлі України, полягає у формуванні та стабілізації споживчого ринку задля задоволення соціальних потреб населення, запобігання соціальній напруженості через активізацію комерційних відносин між товаровиробниками, продавцями та споживачами на всіх стадіях обігу товарів, підвищення ефективності правового захисту таких відносин і створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності у торговельному секторі. При цьому соціальний аспект визначається як основоположний.

Разом із тим, авторська позиція полягає в тому, що завдання і роль внутрішньої торгівлі є більш складними й поліфункціональними: вони охоплюють не лише соціально-економічний контекст, а й інфраструктурно-логістичний, безпековий, просторово-структурний та інші аспекти. Деякі дослідники наполягають, що механізм функціонування внутрішньої торгівлі слід розглядати не лише як внутрішню впорядкованість елементів, які взаємодіють між собою, а й як систему важелів, через які здійснюється регуляторний вплив на галузь та її сектори – оптовий і роздрібний.

Для забезпечення динамічного розвитку внутрішньої торгівлі передумовою є стабільність економіки, що досягається формуванням ефективного механізму державного регулювання. Такий механізм створює умови для добросовісної конкуренції у сфері торгівлі, гарантує захист інтересів продавців і споживачів, регулює діяльність великих ринкових суб'єктів із метою запобігання монополізації та підтримує малий і середній бізнес шляхом стимулювання підприємницької активності на засадах суспільної справедливості. Реалізація зазначених напрямів удосконалення державної політики регулювання сприятиме подальшій еволюції внутрішньої торгівлі, зміцненню ринкових засад національної економіки, інтеграції України у світове економічне співтовариство та підвищенню якості життя населення.

Сучасна система регулювання внутрішньої торгівлі повинна орієнтуватися на досягнення ключових цілей: стабільності, ефективності та справедливості. Вона базується на принципах захисту

прав і законних інтересів учасників ринку, забезпеченні прозорості та доступності інформаційної бази для ухвалення управлінських рішень, підтримці добросовісної конкуренції, функціонуванні державного органу регулювання з чітко визначеними повноваженнями, а також сприянні інноваційному розвитку торговельної сфери.

Цікавим доповненням до теоретико-методологічного базису є підхід І. Мельник, яка пов'язує процеси функціонування механізму внутрішньої торгівлі з його системною модернізацією за двома векторами: економічним та соціальним. Науковиця наголошує, що механізм модернізації товарного обігу характеризується низкою специфічних особливостей, що визначаються природою торгівлі, специфікою її функціонування, структурою ресурсного потенціалу та характером внутрішніх і зовнішніх взаємовідносин. Серед ключових характеристик:

- комплексний характер модернізації, що охоплює всі підсистеми товарного обігу;
- пріоритет фінансово-економічних та організаційно-управлінських аспектів над техніко-технологічними;
- визначальна роль ендогенних та екзогенних детермінант;
- соціально-економічна значущість, оскільки з поглибленням ринкових процесів зростає соціальна роль торгівлі;
- основна мета – підвищення конкурентоспроможності товарного обігу та забезпечення його соціально-економічної ефективності.

На підставі наведеного концептуальний механізм функціонування внутрішньої торгівлі України можна трактувати як цілісну систему економічних, правових, організаційних, інституційних, інфраструктурних та соціальних інструментів і методів, що забезпечують регулювання та координацію процесів товарообігу, формування конкурентних умов, задоволення споживчих потреб населення, зростання підприємницької активності та підвищення інвестиційної привабливості торговельного сектору.

Такий механізм сприяє сталому розвитку національної економіки, стабілізації і розширенню місткості внутрішнього ринку, розвитку підприємництва та підвищенню економічного й соціального добробуту населення.

Головним суб'єктом регулювання є держава, яка формує нормативно-правові засади, визначає стратегічні пріоритети розвитку внутрішнього ринку та забезпечує баланс між інтересами бізнесу і суспільства. Держава впливає як безпосередньо, так і опосередковано на організаційно-економічні відносини у сфері внутрішньої торгівлі, товарного обігу, ринкового середовища, торговельно-логістичної інфраструктури, а також економічні й соціальні відносини, що виникають у процесі купівлі-продажу товарів.

Рис. 1. Концептуальний механізм функціонування внутрішньої торгівлі у забезпеченні ефективного соціально-економічного розвитку України

Джерело: авторська розробка

Регулятивна роль держави в Україні реалізується насамперед через ключові інституції влади: Верховну Раду України, яка ухвалює закони та інші нормативно-правові акти, що визначають правові рамки функціонування внутрішньої торгівлі; Кабінет Міністрів України та центральні органи виконавчої влади (зокрема Міністерство економіки, Міністерство фінансів, Міністерство розвитку громад та регіонів, Міністерство довкілля та сільського господарства), що розробляють і впроваджують державну політику у сфері торгівлі; Антимонопольний комітет України, який забезпечує розвиток добросовісної конкуренції та запобігання монополізації внутрішнього ринку; Держпродспоживслужбу, відповідальну за безпеку та якість товарів і захист прав споживачів; Національний банк України, який здійснює грошово-кредитну політику та впливає на фінансові умови ведення торговельного бізнесу; місцеві органи влади та органи самоврядування, що ухвалюють і реалізують регіональні програми розвитку внутрішньої торгівлі та торговельної інфраструктури. Таким чином, держава виступає системоутворюючим суб'єктом регулювання, формуючи умови для ефективного функціонування внутрішньої торгівлі, її інтеграцію у соціально-економічний розвиток країни та реалізацію суспільних інтересів.

Як і в будь-якому механізмі, ключовими рушіями є його елементи: інституційно-правовий, інституційно-організаційний, фінансово-економічний, інфраструктурно-логістичний, інноваційно-цифровий, соціально-споживчий та контрольо-аналітичний. Кожен з них виконує визначені функції та завдання. Інституційно-правовий елемент створює нормативну основу, яка визначає «правила гри» на внутрішньому ринку, забезпечуючи прозорість, стабільність і прогнозованість. Він включає законодавче забезпечення торговельної діяльності, яке формує чіткі умови для роботи суб'єктів господарювання, запобігає тінізації товарообігу та сприяє розвитку добросовісної конкуренції; регулювання конкурентного середовища та захист прав споживачів, що гарантують рівні умови для бізнесу та належну якість і безпеку продукції; гармонізацію з європейськими стандартами та вимогами СОТ, що сприяє інтеграції України у світовий економічний простір, модернізації торговельної інфраструктури та залученню інвестицій. Таким чином, інституційно-правовий елемент є фундаментом механізму, забезпечуючи баланс інтересів держави, бізнесу та споживачів та створюючи передумови для сталого соціально-економічного розвитку.

Інституційно-організаційний елемент виступає координатором взаємодії між державою, бізнесом та суспільством, забезпечуючи узгодженість і результативність процесів. Органи регулювання

торгівлі формують державну політику, контролюють дотримання правил і стандартів, створюють умови для розвитку конкуренції. Інституції ринкової інфраструктури, такі як торгово-промислові палати, бізнес-асоціації та електронні торговельні платформи, інтегрують підприємства у ринкові процеси, підвищують ефективність товарообігу та формують комунікаційні канали між виробниками, продавцями та споживачами. Локальні органи влади, реалізуючи регіональні програми, розвивають місцеву торговельну інфраструктуру з урахуванням потреб населення та особливостей економіки регіонів. Таким чином, інституційно-організаційний елемент забезпечує узгоджене функціонування внутрішнього ринку, зміцнює інституційну спроможність торговельного сектору та підвищує його роль у соціально-економічному розвитку держави.

Фінансово-економічний елемент формує економічні умови товарообігу, розвитку підприємництва та інвестиційної активності. Він охоплює ціноутворення та податково-митну політику, що впливають на конкурентоспроможність підприємств, доступність товарів і збалансованість внутрішнього ринку; фінансово-кредитні механізми підтримки бізнесу, включно з пільговим кредитуванням, державними субсидіями та грантами; умови для розвитку малого й середнього бізнесу та модернізації торговельних мереж; інвестиційне забезпечення роздрібною та оптовою інфраструктури, що сприяє розширенню логістичних потужностей, цифровізації процесів і підвищенню якості обслуговування споживачів. Таким чином, фінансово-економічний елемент є ресурсною базою та стимулом розвитку внутрішньої торгівлі, визначаючи можливості підприємств для зростання та впливаючи на рівень купівельної спроможності населення й інвестиційне середовище, що підсилює соціально-економічний розвиток країни.

Інфраструктурно-логістичний елемент формує матеріальну та організаційну основу для ефективного руху товарів від виробника до споживача. Розвиток транспортної та складської інфраструктури зменшує витрати на доставку й зберігання продукції, що позитивно впливає на ціни та доступність товарів. Ефективні логістичні ланцюги забезпечують ритмічність товарообігу, знижують ризики дефіциту та підвищують продовольчу безпеку. Цифрові платформи й системи управління товаропотоками (ERP, CRM, електронні торговельні майданчики) оптимізують бізнес-процеси, підвищують прозорість ринку та конкурентоспроможність підприємств. Таким чином, інфраструктурно-логістичний елемент виступає операційним ядром механізму внутрішньої торгівлі, забезпечуючи безперервність товарного обігу, зниження транзакційних витрат і стабільний соціально-економічний розвиток України.

Інноваційно-цифровий елемент модернізує та підвищує ефективність торговельних процесів, інтегруючи сучасні технології у всі ланки товарообігу. Розвиток електронної комерції та омніканальних форматів продажу розширює ринки збуту, підвищує доступність товарів і зручність обслуговування. Впровадження інформаційних технологій (ERP, CRM, аналітичні платформи) оптимізує управління запасами, логістикою, продажами та взаємодією з клієнтами. Фінтех-рішення та цифрові сервіси забезпечують безготівкові платежі, мобільні додатки, програми лояльності та персоналізоване обслуговування, підвищуючи якість торгівлі й довіру споживачів. Інноваційно-цифровий елемент є двигуном модернізації, підвищуючи продуктивність, конкурентоспроможність і інтеграцію у глобальні ринки та сталий соціально-економічний розвиток України.

Соціально-споживчий елемент виступає орієнтиром та контролером ефективності ринку, оскільки споживачі формують попит і визначають пріоритети розвитку торгівлі. Він забезпечує доступність товарів для різних верств населення, гарантує соціальну рівновагу та задоволення базових потреб, підвищує стабільність ринку; захищає права споживачів і гарантує якість та безпеку продукції, формуючи довіру до торговельних операторів і державних інституцій; сприяє розвитку відповідального бізнесу, формує споживчу культуру та підвищує довіру до національної торгівлі. Соціально-споживчий елемент забезпечує баланс між економічною ефективністю та задоволенням потреб населення, створюючи передумови для сталого розвитку економіки та підвищення якості життя громадян.

Контрольно-аналітичний елемент виконує роль системи зворотного зв'язку, забезпечуючи оперативне відстеження, оцінку та прогнозування стану ринку для ухвалення ефективних рішень. Він включає моніторинг стану внутрішнього ринку для своєчасного виявлення дисбалансів попиту та пропозиції, аналітику та прогнозування кон'юнктури для планування виробництва, дистрибуції та торговельної політики, а також оцінку ефективності державних і бізнесових стратегій, що дозволяє коригувати регуляторні, фінансові та інвестиційні інструменти, підвищуючи результативність механізму та забезпечуючи баланс інтересів усіх учасників ринку. Контрольно-аналітичний елемент є інформаційним та регуляторним ядром механізму внутрішньої торгівлі, що підвищує адаптивність системи, ефективність використання ресурсів та сприяє сталому соціально-економічному розвитку України.

Висновки. За результатами теоретико-методичного узагальнення положень внутрішньої торгівлі та її державного регулювання встановлено, що концептуальний механізм функціонування внутрішньої торгівлі у забезпеченні ефективного

соціально-економічного розвитку України являє собою цілісну систему економічних, правових, організаційних, інституційних, інфраструктурних та соціальних інструментів і методів. За допомогою цієї системи регулюються та координуються процеси товарообігу, формуються конкурентні умови, забезпечується задоволення споживчих потреб населення, стимулюється зростання підприємницької активності та підвищується інвестиційна привабливість торговельного сектору, що в підсумку сприяє сталому розвитку національної економіки.

Формування та реалізація механізму здійснюється низкою суб'єктів, серед яких державні інституції, представники бізнес-сектора, інфраструктурні та громадські організації, а також соціальні суб'єкти. Водночас головним ініціатором і координатором механізму виступає держава через свої профільні органи, що відповідають за регулювання внутрішньої торгівлі.

Метою механізму є внесок у соціальний та економічний розвиток країни шляхом забезпечення ефективного функціонування внутрішнього ринку, сприяння економічному зростанню, підвищення інвестиційної привабливості торговельного сектору та розвитку підприємництва, формування конкурентного середовища з високим рівнем інноваційної активності, гарантування соціальних ефектів, посилення інтеграції України у світовий економічний простір, а також забезпечення адаптивності та стійкості торгівлі до кризових умов, воєнних викликів і змін кон'юнктури ринку.

Досягнення зазначеної мети реалізується через вплив на об'єкти регулювання за допомогою інституційно-правового, інституційно-організаційного, фінансово-економічного, інфраструктурно-логістичного, інноваційно-цифрового, соціально-споживчого та контрольно-аналітичного елементів механізму.

Перспективи подальших досліджень у цій сфері стосуються обґрунтування обсягів та джерел формування ресурсного забезпечення реалізації інструментарію стимулювання збільшення обсягів й ефективізації функціонування внутрішньої торгівлі країни.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безп'ята І. Зовнішньоекономічна діяльність аграрного сектора – джерело надходження іноземних інвестицій. *Економічний дискурс*. 2016. Вип. 3. С. 16–25.
2. Брояка А. А. Адаптація зовнішньоторговельної діяльності аграрних підприємств до сучасних економічних умов. *Економіка, фінанси, право*. 2016. № 4/2. С. 14–20.
3. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Волошин В. І. Стратегічні імперативи державної політики протидії гібридним загрозам і забезпечення економічної безпеки України. *Економіка України*. 2021. Вип. 2. С. 32–51.

4. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Юрків Н. Я. Інституційне забезпечення розширення фінансових можливостей підприємств промисловості та АПК на регіональному рівні. *Фінанси України*. 2012. № 3. С. 90–101.

5. Гречко А. В. Імплементация зарубіжного досвіду стратегічного управління на вітчизняних підприємствах аграрного сектору. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 19. С. 146–155.

6. Дайновський Ю. А., Семак Б. Б., Вовчанська О. М. Стратегічне значення комунікацій як складової маркетингового потенціалу підприємства. *Підприємництво і торгівля*. 2018. № 22. С. 69–74.

7. Куцик П. О., Лупак Р. Л., Качан О. Є. Особливості державної політики модернізації системи внутрішньої торгівлі. *Підприємництво і торгівля*. № 41, 2024, С. 47–53. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-41-06>

8. Куцик П., Лупак Р., Качан О. Специфіка механізмів державної політики розвитку внутрішньої торгівлі. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2023. № 28. С. 4–13. DOI: <https://doi.org/10.35774/rarrpsu2023.28.004>

9. Куцик П. О. Внутрішня торгівля України у системі міжгалузевих зв'язків: сучасні тенденції і ключові диспропорції. *Підприємництво і торгівля*. 2021. № 31. С. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-31-01>

10. Пітель Н. Я. Проблеми розвитку експортноорієнтованої діяльності аграрної сфери економіки України. *Агросвіт*. 2019. № 16. С. 25–34.

11. Прошчаликіна А. М., Петренко Т. С. Місце України на світовому ринку продукції АПК. *Агросвіт*. 2018. № 11. С. 22–26.

12. Рахман М. С., Книш А. С. Аналіз тенденцій розвитку експортно-імпорتنних операцій сільськогосподарської продукції України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 45. С. 180–184.

13. Сус Т., Ємець О., Мовчун С., Онишко С., Цюпа О. Формування стратегії інноваційного розвитку аграрного сектора та фінансування її реалізації. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 6(47). С. 150–159.

14. Шабатура Т. Розвиток експортного потенціалу аграрного сектору національної економіки в умовах економічної глобалізації. *Економічний вісник Причорномор'я*. 2021. № 1. С. 138–146.

15. Lupak R., Miziuk B., Zaychenko V., Kunytskaliash M., Vasylytsiv T. Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2022. Vol. 8 № 1. P. 70–88.

suchasnykh ekonomichnykh umov [Adaptation of foreign trade activity of agrarian enterprises to modern economic conditions]. *Ekonomika, finansy, pravo*, no. 4/2, pp. 14–20.

3. Vasiltsiv T. G., Lupak R. L., Voloshyn V. I. (2021). Stratehichni imperatyvy derzhavnoi polityky protydii hibrydnym zahrozam i zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Strategic imperatives of the state policy of countering hybrid threats and ensuring the economic security of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, iss. 2, pp. 32–51.

4. Vasiltsiv T. G., Lupak R. L., Yurkiv N. Ya. (2012). Instytutsiine zabezpechennia rozshyrennia finansovykh mozhlyvostei pidpriemstv promyslovosti ta APK na rehionalnomu rivni [Institutional support for the expansion of financial capabilities of industrial and agricultural enterprises at the regional level]. *Finansy Ukrainy*, no. 3, pp. 90–101.

5. Grechko A. V. (2021). Implementatsiia zarubizhnogo dosvidu stratehichnogo upravlinnia na vitchyznianskykh pidpriemstvakh ahrarnoho sektoru [Implementation of foreign experience of strategic management at domestic enterprises of the agrarian sector]. *Ekonomichniy visnyk NTUU "Kyivskyi politekhnichniy instytut"*, no. 19, pp. 146–155.

6. Daynovskiy Yu. A., Semak B. B., Vovchanska O. M. (2018). Stratehichne znachennia komunikatsii yak skladovoi marketynhovoho potentsialu pidpriemstva. [Strategic importance of communications as a component of the marketing potential of the enterprise]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*, no. 22, pp. 69–74.

7. Kutsyk P. O., Lupak R. L., Kachan O. Ye. () Osoblyvosti derzhavnoi polityky modernizatsiyi systemy vnutrishn'oyi torhivli [Features of the state policy of modernization of the domestic trade system]. *Pidpryyemnytstvo i torhivlya*, no. 41, pp. 47–53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-41-06>

8. Kutsyk P., Lupak R., Kachan O. (2023) Spetsyfika mekhanizmiv derzhavnoi polityky rozvytku vnutrishn'oyi torhivli [Specificity of state policy mechanisms for the development of domestic trade]. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrayiny*, no. 28, pp. 4–13. DOI: <https://doi.org/10.35774/rarrpsu2023.28.004>

9. Kutsyk P. O. (2021) Vnutrishnya torhivlya Ukrayiny u systemi mizhhaluzevykh zvyazkiv: suchasni tendentsiyi i klyuchovi dysproportsiyi [Domestic trade of Ukraine in the system of inter-industry relations: current trends and key imbalances]. *Pidpryyemnytstvo i torhivlya*, no. 31, pp. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-31-01>

10. Pitel N. Ya. (2019). Problemy rozvytku eksportoorientovanoi diialnosti ahrarnoi sfery ekonomiky Ukrainy [Problems of development of export-oriented activities of the agrarian sphere of the economy of Ukraine]. *Ahrosvit*, no. 16, pp. 25–34.

11. Proshchalykina A. M., Petренко T. S. (2018). Mistse Ukrainy na svitovomu rynku produktsii APK [The place of Ukraine in the world market of agricultural products]. *Ahrosvit*, no. 11, pp. 22–26.

12. Rahman M. S., Knysh A. S. (2019). Analiz tendentsii rozvytku eksportno-impornykh operatsii silskohospodarskoi produktsii Ukrainy [Analysis of trends in the development of export-import operations

REFERENCES:

1. Bezpyata I. (2016). Zovnishnoekonomichna diialnist ahrarnoho sektora – dzherelo nadkhodzhenia inozemnykh investysii [Foreign economic activity of the agrarian sector – a source of foreign investment]. *Ekonomichniy diskurs*, no. 3, pp. 16–25.

2. Broyaka A. A. (2016). Adaptatsiia zovnishno-torhovelnoi diialnosti ahrarnykh pidpriemstv do

of agricultural products of Ukraine]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 45, pp. 180–184.

13. Cus T., Yemets O., Movchun S., Onyshko S., Tsyupa O. (2022). Formuvannia stratehii innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho sektora ta finansuvannia yii realizatsii [Formation of the strategy of innovative development of the agrarian sector and financing of its implementation]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 6(47), pp. 150–159.

14. Shabatura T. (2021). Rozvytok eksportnoho potentsialu ahrarnoho sektoru natsionalnoi ekonomiky

v umovakh ekonomichnoi hlobalizatsii [Development of the export potential of the agricultural sector of the national economy in the conditions of economic globalization]. *Ekonomichniy visnyk Prychornomoria*, no. 1, pp. 138–146.

15. Lupak R., Mizyuk B., Zaychenko, V., Kuniyska-lliash M., Vasylytsiv T. (2022). Migration processes and socio-economic development: interactions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, vol. 8, no. 1, pp. 70–88.